

UDSKRIFT
AF
ØSTRE LANDSRETS DOMBOG

D O M

Afsagt den 21. februar 2008 af Østre Landsrets 19. afdeling (landsdommerne John Mosegaard, Koch Clausen (kst.) og Vibeke H. Hauberg (kst.)).

19. afd. a.s. nr. B-2476-07:

Part 1

(advokat Niels Anker Rasmussen)

mod

Justitsministeriet

(Kammeradvokaten v/advokat Birthe Eskildsen)

Indledning og påstande

Holbæk rets dom af 24. oktober 2007 (BS 30-1783/2007) er anket af **Part 1** med påstand om, at Justitsministeriets afslag af 9. august 2007 på ophævelse af farlighedsdekret afsagt den 19. november 2001 over **Part 1** kendes ulovligt.

Indstævnte, Justitsministeriet, har påstået stadfæstelse.

Efter landsrettens bestemmelse er sagen fremmet uden **Part 1's** tilstedeværelse, jf. retsplejelovens § 470, stk. 4.

Supplerende sagsfremstilling

Det fremgår af Retten i Nykøbing Sjællands dom af 18. januar 2002, hvorved Justitsministeriets afgørelse af 19. november 2001 om anbringelse af **Part 1** i Sikringsafdelingen blev prøvet, at der til brug for Justitsministeriets afgørelse forelå en

udtalelse af 19. november 2001 fra Retslægerådet, der havde udtalt følgende om

Part 1 :

”at han er sindssyg, han lider af skizofreni. Han har siden 1997 flere gange langvarigt været indlagt på psykiatrisk sygehus, aktuelt således siden 31.12.1999. Han har i en lang periode været tvangstilbageholdt. Han frembyder trods adækvat behandling med to forskellige antipsykotisk virkende præparater meget udtalte sindssygdomssymptomer blandt andet i form af hallucinationer og vrangforestillinger. Han har under den snart to år varende indlæggelse været bæltefikseret i lange perioder på grund af aggressiv adfærd, og han har flere gange helt uprovokeret foretaget potentielt livstruende overfald på personalet, senest den 10.11.2001. Han er nu igen permanent bæltefikseret.

Retslægerådet finder, at **Part 1** vedvarende udsætter andres liv eller legeme for alvorlig og overhængende fare, og da mindre indgribende foranstaltninger har vist sig utilstrækkelige til at forebygge denne fare, skal Retslægerådet anbefale, at han overflyttes til Sikringsafdelingen, Amtshospitalet i Nykøbing Sjælland.”

Det fremgår af samme dom, at **Part 1** ved Retten i Aalborgs dom af 8. november 2001 i medfør af straffelovens § 16, stk. 1, jf. § 68, blev idømt en behandlingsdom for overtrædelse af straffelovens § 244 (knytnæveslag og kvælertag den 17. oktober 2000) og § 119, stk. 1 (10 til 12 knytnæveslag i ansigt og nakke den 16. august 2001).

Det fremgår af Retten i Nykøbing Sjællands dom af 22. september 2004, hvorved Justitsministeriets afgørelse af 1. april 2004 om nægtelse af ophævelse af afgørelsen blev prøvet, at der til brug for Justitsministeriets afgørelse forelå en udtalelse af 29. marts 2004 fra Retslægerådet, hvori blandt andet er anført, at **Part 1** var ”næsten dagligt fikseret flere timer, men foretager på trods heraf indimellem personfarlige udfald mod pleje-personalet, sidst i februar 2004”.

Det fremgår af Retten i Holbæks kendelse af 9. maj 2007, hvorved længstetiden for den idømte foranstaltning blev forlænget med 2 år, at der til brug for sagen forelå en erklæring af 12. marts 2007 fra **Stilling Person 1**, Sikringsafdelingen, hvoraf blandt andet fremgår, at **Part 1** flere gange har slået personalet, sidst den 7. marts 2007. Det fremgår endvidere af kendelsen, at **Stilling Vidne 1**, Sikringsafdelingen, under sagen blandt andet har forklaret, at det ikke kan tilrådes, at **Part 1** får ophold andre steder end på Sikringsafdelingen, idet man der har en behandlingsmåde, som man ikke har andre steder. F.eks. kan man låse døren til patientens rum.

Stilling Person 2, Sikringsafdelingen, har på indstævntes foranledning afgivet en supplerende udtalelse af 18. januar 2008 om Part 1. Heri er blandt andet anført følgende:

”... der har ikke været indgivet politianmeldelse mod Part 1.

...

Om Part 1's aktuelle forhold kan siges, at patienten fortsat er svært psykotisk og forpint af sin tilstand. Han er hallucineret på flere sanser, således både på synet og hørelsen samt ved berøring. Derudover har han paranoide vrangforestillinger og kropslige vrangforestillinger. Tillige er han svært tankeforstyrret og tankeforstyrret, hvorfor det er meget svært at opretholde en kontakt med ham og givet fald kun ganske kortvarigt.

Patienten er i behandling med 2 potente antipsykotika, uden at det endnu har væsentligt effekt på hans sindssygelige symptomer. Gennem tilpasninger af miljøet omkring patienten, således med tæt kontakt til personalet, i det omfang patienten magter det, begrænsning af stimuli, som ellers kan forværre hans psykotiske oplevelser, samt hjælp til helt elementær personlig pleje, som han ikke selv magter, arbejdes der intenst på at stabilisere patientens tilstand. Patientens udfald mod personalet sker på baggrund af hans psykotiske tilstand, hvor han misopfatter omgivelserne, mener at han bliver slået, at personalet lader deres vand ud over ham, at jorden åbner sig under ham og opsluger ham, og at træerne uden for vinduet falder ned og knuser ham. Han har en oplevelse af, at personer omkring ham suger blod ud af ham.

Hans udfald er helt uforudsigelige og som regel netop et resultat af en pludselig opstået vrangforestilling, der fylder patienten med angst, hvorefter han må forsvare sig. Således for at forebygge yderligere ganske alvorlige udfald fra patienten mod personalet og medpatienter, går patienten således med håndremme i dagtiden, og ved fast vagt er han bæltefikseret.

...

Der medsendes ... ”Politik for anmeldelse til politiet af voldsepisoder i retspsykiatrisk afdeling”. I henhold til denne politik, hvor det drejer sig om en svært psykotisk patient, er episoderne med Part 1's udadreagerende adfærd ikke blevet politianmeldt.

...

Det skønnes ikke forsvarligt, at Part 1 giver fremmøde til retsmødet i Østre landsret, da hans psykiske tilstand er så dårlig og ustabil, at han kun magter samvær med andre mennesker på Sikringsafdelingen med relativt korte perioder.”

Retslægerådet har på grundlag af denne erklæring afgivet en supplerende udtalelse af 1. februar 2008 med følgende indhold:

”... at **Part 1** igennem flere år og trods medikamentel behandling har været svært præget af sindssygdom med hallucinationer på syn, hørelse og berøringssans samt pinefulde vrangforestillinger, for eksempel om at personer omkring ham suger blod af ham. Hans forestillinger om at være genstand for overgreb bevirker, at han må forsvare sig med aggressive udfald, således at det er nødvendigt med hyppig brug af håndremme og fikserende bælte. Han er tankeforstyrret og hans kontaktevne er lidende, således at det er voldsomt angstprovokerende for ham at være sammen med andre mennesker, og efter kortere tids samvær, bliver han usamlet og forvirret.

På baggrund af ovennævnte skal Retslægerådet af hensyn til **Part 1's** helbred ligesom afdelingslægen fraråde deltagelse i retsmødet den 07.02.08.”

Justitsministeriet har den 5. februar 2008 på baggrund heraf og efter indhentede udtalelser af 24. og 28. januar 2008 fra henholdsvis Nordjyllands Politi og Statsadvokaten for Nord- og Østjylland udtalt, at ministeriet ikke kan anbefale, at **Part 1** i medfør af retsplejelovens § 470, stk. 4, bringes til stede under hovedforhandlingen.

Stilling **Vidne 1**, Sikringsafdelingen, har den 7. februar 2008 - grundet afdelingens akut opståede manglende mulighed for at give møde i landsretten - afgivet en erklæring, der har følgende indhold:

”... **Part 1** har gennem adskillige år været lidende af sindssygdommen skizofreni. Han har været indlagt på psykiatrisk hospital i Ålborg samt på Sikringsafdelingen, Psykiatrihospitalet i Nykøbing Sjælland på det af Justitsministeriet udstedte farlighedsdekret af d. 19.11.01.

Pågældende har vedvarende været plaget af et svært psykotisk tankeindhold bestående af hallucinatoriske oplevelser på adskillige sanser. Dertil kommer, at patienten har svære paranoide idéer og kropslige vrangforestillinger, således hans realitetsopfattelse er helt læderet og svært forstyrret. Pågældende er svært plaget og forpint af denne tilstand, som også ofte har ført til udadreagerende adfærd medførende forulempelse af personalet.

Det har derfor været nødvendigt at anvende tvangsmæssige foranstaltninger overfor pågældende, således også aktuelt, hvor pågældende i løbet af dagen i perioder er bæltefikseret til sin seng med fast vagt; dette er, når der opstår bedring i tilstanden afløst af korterevarende ophold i afsnittets opholdsstue med fast vagt, hvor man anvender håndremme, dertil også timer, hvor observanden kan være døraflåst og isoleret på egen stue for at skabe ro og begrænset stimuli omkring ham.

Tilstanden er således aktuelt, og også de seneste dage, som den har været igennem adskillige måneder og år, præget af ganske stor uforudsigelighed, hvor tilstanden kan veksle indenfor timer. Tilstanden er præget af uvarslede, uforudsigelige ændringer, også medførende pludselig udfald.

Man har således gennem årene forsøgt at behandle pågældendes tilstand med psykofarmaka i form af antipsykotika, både enkeltvis og kombinationer, som almindeligvis har en vis lindrende effekt på sådanne psykotiske tilstande, hvilket ikke har været tilfældet i denne tilstand. Det har ikke været muligt på noget tidspunkt at opnå en stabilitet i tilstanden, som har kunnet betyde, at man har ophørt med de tvangsmæssige foranstaltninger.

Pågældendes tilstand er således uændret kronisk invaliderende med svær reduktion af pågældendes sociale færdigheder og begrænsninger i hans muligheder for almindelig personlig hygiejne under badning og toiletbesøg, hvor han ofte forretter sin nødtørft pludseligt og uforudsigeligt på sit værelse.

Man har som omtalt forsøgt med intensiv psykofarmakabehandling samt miljøterapi og tvangsmæssige foranstaltninger, at forbedre denne tilstand, hvilket ikke har været muligt. Tilstanden er svingende og man har derfor ikke aktuelt fundet det forsvarligt og hensigtsmæssigt, både iht. risiko for forværring i pågældendes tilstand, men også med risiko for evt. udfald, at anbefale at patienten deltager i aktuelle retsmøde.

Det er heller ikke sandsynlig at forudsige om dette vil være muligt indenfor en overskuelig fremtid, idet prognosen aktuelt for patientens tilstand ikke kan forudsiges eller afgøres.

Man fortsætter uændret den intensive behandling, men denne lange varighed uden behandlingsresultat forringer prognosen.

Pågældende er vurderet også indenfor de seneste dage, og på baggrund af dette samt det langvarige ophold på Sikringsafdelingen, er denne erklæring afgivet.”

Den ”Politik for anmeldelse til politiet af voldsepisoder i retspsykiatrisk afdeling”, som der er henvist til i afdelingslægens erklæring af 18. januar 2008, har blandt andet følgende indhold:

”Hvis en medarbejder udsættes for vold eller overgreb i afd. skal det altid hurtigst muligt føre til en drøftelse med sikkerhedsgruppen, bl.a. med henblik på evt. politianmeldelse. Såfremt man der når frem til, at politianmelde sagen skal afsnittets overlæge involveres.

Medarbejderne kan altid selv anmelde en voldsepisode.

Ved en ikke-psykotisk patient der bevidst har foretaget et overgreb eller har truet en medarbejder vil der sædvanligvis være grundlag for politianmeldelse. Hvis det drejer sig om en psykotisk patient vil det kræve flere overvejelser hvorvidt episoden skal politianmeldes. Spørgsmålet om hvorvidt en politianmeldelse kan føre til noget er ikke altid det afgørende i sagen, specielt ikke efter de tidsbestemte foranstaltninger (behandlingsdomme) er indført. Det kan være væsentligt, at indgive politianmeldelse selv for en anbringelsesdømt patient, idet en voldsepisode begået under indlæggelse kan medvirke til at foranstaltningen forlænges, hvis dette er hensigtsmæssigt.”

Bistandsværgen har til retten fremsendt materiale, herunder brev af 4. februar 2008 fra **Part 1's** far.

Parternes og bistandsværgens synspunkter

Part 1 har gjort gældende, at der kun foreligger oplysninger om få konkrete episoder, hvor han har optrådt voldeligt, og i disse tilfælde har der ikke været tale om vold af særlig farlig karakter. Disse oplysninger dokumenterer ikke en sådan kvalificeret farlighed, som kræves efter lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien § 40 og forarbejderne hertil, at det kan begrunde fortsat opretholdelse af den meget indgribende foranstaltning, som farlighedsdekretet er. Heller ikke de mere generelle udtalelser om **Part 1** beskriver en sådan voldsomhed, at der efter en samlet bedømmelse er dokumenteret en sådan farlighed. Det må ved vurderingen heraf tages i betragtning, at der nu har været en meget lang periode uden nogen politianmeldelse mod **Part 1** hvilket må fortolkes således, at der ikke har været sager af tilstrækkelig alvor til en politianmeldelse. Endelig bør det tillægges vægt, at behandlingen på Sikringsafdelingen ikke har været vellykket, og at der efter det foreliggende ikke er udsigt til bedring. Det må antages, at en mindre indgribende foranstaltning end anbringelse på Sikringsafdelingen er tilstrækkelig.

Indstævnte har gjort gældende, at **Part 1** efter de foreliggende lægelige udtalelser, herunder Retslægerådets udtalelser, fortsat har så voldsomme og uforudsigelige reaktioner, at betingelserne i lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien § 40 fortsat er opfyldt. **Part 1** er dagligt bæltefikseret, og det må antages, at der ikke er andre steder, der kan håndtere ham. Det er ikke afgørende, at **Part 1** kun er dømt for vold efter straffelovens § 244, idet det ikke giver nogen sikkerhed for karakteren af eventuel fremtidig vold, og det er heller ikke afgørende, at der ikke er sket politianmeldelser, mens **Part 1** har været i Sikringsafdelingen.

Bistandsværgen har anført, at det er malplaceret, at **Part 1** er på Sikringsafdelingen. **Part 1** er ikke en af landets farligste personer. Den begrænsede farlighed, der er, er kun over for sygehuspersonalet, som **Part 1** opfatter som farlige personer. Man kan se, at **Part 1** bliver angst, når han ser personalet. I sin tid betroede familien **Part 1** til sundhedsvæsenet i tillid til, at det ville hjælpe **Part 1**. På grund af kulturkløften opstod der noget tumult, der må

betegnes som småting. Der blev et fordomsfuldt forhold mellem **Part 1** og hospitalet, og **Part 1** blev flyttet til Sikringsafdelingen. Han har senest besøgt **Part 1** den 6. februar 2008. **Part 1** er meget opgivende og tror ikke længere på, at han kommer ud fra Sikringsafdelingen. Hvis **Part 1** kommer ud, kan og vil familien tage sig af ham. Der er ingen fremtid for **Part 1** i at være på Sikringsafdelingen.

Landsrettens bemærkninger

De nugældende betingelser for, at Justitsministeriet kan træffe afgørelse om anbringelse af personer i Sikringsafdelingen blev indført ved lov nr. 331 af 24. maj 1989 om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien. Lovforslaget hertil, fremsat den 26. oktober 1988, indeholder følgende almindelige bemærkninger herom:

”1.1. Lovforslaget har til formål at styrke de sindslidendes retsstilling i forbindelse med frihedsberøvelse og tvangsbehandling m.v. ...

I forhold til den gældende lov om sindssyge personers hospitalsophold, der er fra 1938, vil lovforslaget bl.a. indebære, at betingelserne for at anvende tvang i forbindelse med indlæggelse, ophold og behandling på psykiatrisk afdeling skærpes og præciseres.

...

Lovforslaget bygger på betænkning nr. 1068/1986 om tvang i psykiatrien og betænkning nr. 1109/1987, der indeholder en afsluttende udtalelse vedrørende udformningen af en ny lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien.

...

3.2.2. ...

Udvalgsflertallet foreslår endvidere, at den særlige adgang, som Justitsministeriet er tillagt i medfør af sindssygelovens § 10 og § 3 i lov nr. 123 af 29. april 1913 om opførelse af et sindssygehospital og en dertil knyttet sikringsanstalt på Sjælland til at træffe bestemmelse om anbringelse af ekstraordinært farlige sindssyge på sikringsanstalten, opretholdes med en sproglig præcisering, dog således at der indføres obligatorisk efterfølgende domstolsprøvelse. Udvalgets forslag til lovregler findes i kapitel 11 i udvalgets lovudkast, se betænkning nr. 1109/1987, s. 31-32 med tilknyttede bemærkninger s. 104-107 og betænkning nr. 1068/1986, s. 258 ff.

...

3.3. Justitsministeriet kan i det hele tiltræde de forslag, som udvalget har stillet både for så vidt angår de materielle betingelser for frihedsberøvelse som med hensyn til de regler, der er foreslået til forbedring af indlæggelsesproceduren.

...

For så vidt angår spørgsmålet om anbringelse af ekstraordinært farlige personer på sikringsanstalten henvises til lovforslagets §§ 40 og 41.”

Under de særlige bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser er vedrørende §§ 40 og 41 anført blandt andet følgende:

”Efter de gældende bestemmelser i sindssygelovens § 10, sammenholdt med § 3 i lov nr. 123 af 29. april 1913 om opførelse af et sindssygehospital og en dertil knyttet sikringsanstalt på Sjælland, har Justitsministeriet en adgang til at træffe bestemmelse om anbringelse af ekstraordinært farlige sindssyge mænd på sikringsanstalten. Denne særlige adgang til i helt ekstraordinære tilfælde at udfærdige de såkaldte farlighedsdekreter, der i perioden 1974-1984 ikke har været anvendt i mere end højst 8 tilfælde om året, foreslås opretholdt med en sproglig præcisering og således, at der som en yderligere retsgaranti indføres obligatorisk efterfølgende domstolsprøvelse af Justitsministeriets afgørelse om anbringelse.

I praksis anvendes farlighedsdekreter navnlig over for personer, der opholder sig på psykiatrisk afdeling i henhold til en strafferetlig foranstaltning efter straffelovens § 68. Bestemmelse om anbringelse på sikringsanstalten kan dog også træffes over for andre personer, der opholder sig på psykiatrisk afdeling, uanset om de er frihedsberøvede eller frivilligt indlagte. ...

Den grundlæggende betingelse for at træffe en sådan administrativ bestemmelse om anbringelse på den sikringsanstalt, der er knyttet til Amtshospitalet i Nykøbing Sjælland, er, at den pågældende person er sindssyg.

Endvidere kræves det, at den sindssyge vedvarende udsætter andres liv eller legeme for alvorlig og overhængende fare. Der er tale om et kvalificeret farlighedsbegreb, der ikke omfatter selvmordsfare.

Der skal foreligge en vedvarende mere kvalificeret og konkret farlighed rettet mod andres liv eller legeme. Det er endvidere en betingelse, at denne farlighed ikke kan imødegås eller afværges ved andre mindre indgribende foranstaltninger end anbringelse i sikringsanstalten.

Omfattet vil navnlig være personer, som under ophold på psykiatrisk afdeling har gjort sig skyldig i manddrab, voldtægt eller legemsbeskadigelse eller i forsøg herpå, jf. straffelovens §§ 237, 216, 245, 246, eller som truer med at begå sådanne handlinger, således at det fremkalder alvorlig og velbegrundet frygt for andres liv eller velfærd, jf. straffelovens § 266. Forvolder en sindssyg lignende fare for andres liv eller legeme ved almenfarlige handlinger, f.eks. brandstiftelse, jf. straffelovens §§ 180 og 181, vil dette også kunne begrunde anbringelse i sikringsanstalten.

Den farlighed, der udløser farlighedsdekretet, vil undertiden, men ikke altid, medføre, at der rejses en selvstændig straffesag eller - hvis den pågældende i forvejen er undergivet en strafferetlig foranstaltning - sag om foranstaltningsændring. I så fald vil farlighedsdekretet ofte blive afløst af en strafferetlig foranstaltning, indledningsvis typisk i form af et varetægtssurrogat og senere i form af en foranstaltning efter straffelovens § 68.

Ligesom hidtil bør det ved valget mellem farlighedsdekret og strafferetlig forfølgning foretrækkes, at der gennemføres en strafferetlig forfølgning, hvor dette efter den udviste adfærd findes påkrævet. Der er imidlertid utvivlsomt et behov for i et begrænset antal tilfælde på grundlag af et farlighedsdekret meget hurtigt at kunne overføre virkeligt farlige sindssyge fra psykiatrisk sygehusafdeling eller fra en af kriminalforsorgens institutioner til sikringsanstalten.

...

Der henvises til de almindelige bemærkninger under pkt. 3.2.2. og 3.3. og til betænkning nr. 1109/1987, side 104-107.”

I Principbetænkning om tvang i psykiatrien, betænkning nr. 1068/1986, kap. 8 om anbringelse på sikringsanstalten, side 258 ff., blandt andet anført følgende:

”4. Materiale fra sikringsanstalten.

...

Udvalget har tillige fra **Stilling Person 3** i forbindelse med besøget på sikringsanstalten modtaget en oversigt i anonymiseret form bl.a. indeholdende en kort karakteristik af de personer, der på et givent tidspunkt (oktober 1984) opholdt sig på sikringsanstalten i henhold til farlighedsdekret. I et forsøg på at illustrere og give et vist indtryk af, hvilke personer der afsiges farlighedsdekret over, skal her kort refereres nogle typiske eksempler fra oversigten:

”34-årig skizofren. Talrige psykiatriske indlæggelser bag sig, udviklet farlig adfærd, herunder kvælningsforsøg over for kvindelig overlæge. Stadig svært psykotisk med opløst tankegang og tidvis truende adfærd. Opholdstid 9 år.”

...

”28 årig skizofren. Talrige hospitalsindlæggelser bag sig, ofte svært hallucineret og uberegneligt voldsom. Farlighedsdekret august 1983 efter gentagne uberegnelige overfald på personale og medpatienter. Svært behandlelig, stadig svingende tilstand, overvejende rolig, men tidvist uforudsigelige, lynhurtige udfald mod omgivelserne. Har netop været domstolsprøvet. Opholdstid 1 1/4 år.”

...

5. Udvalgets overvejelser og konklusion.

...

Udvalget finder, at en strafferetlig forfølgning, hvor dette efter adfærdens art findes påkrævet, fortsat må foretrækkes frem for en anvendelse af adgangen til at afsige farlighedsdekret, jfr. oven for justitsministeriets cirkulære af 25. februar 1958, men der er efter udvalgets overvejelser ingen tvivl om, at den praksis, der har udviklet sig vedrørende anvendelsen af adgangen til at udstede

farlighedsdekreter, dækker et behov for i et ret begrænset antal tilfælde meget hurtigt at kunne træffe den vidtgående sikkerhedsforanstaltning at overføre visse virkelig farlige sindssyge fra almindelig psykiatrisk sygehusafdeling eller kriminalforsorgsinstitution til sikringsanstalten.

Endvidere bør fremhæves den fordel, der ligger i, at farlighedsdekreter kan ændres eller ophæves ved en hurtig administrativ procedure. Alternativet til et farlighedsdekret vil ofte være en domstolsafgørelse efter straffelovens § 68 eller § 72 til anbringelse i sikringsanstalten, og det har i praksis vist sig betydeligt vanskeligere og mere tidskrævende for domstolene at ændre en sådan foranstaltning, end det er for justitsministeriet at ændre/ophæve et afsagt dekret, når den pågældendes sindstilstand og adfærd samt hensynet til retssikkerheden giver grundlag herfor. Et farlighedsdekret er således som praksis har udviklet sig i almindelighed en mere fleksibel foranstaltning, der kan sikre, at sikringsanstaltens begrænsede kapacitet stedse anvendes til de patienter, der har størst behov for en sådan anbringelse.

Der kan derimod være god grund til at foretage den ændring af praksis, at den administrative beslutning om afsigelse af et farlighedsdekret kun gælder indtil videre, idet indbringelse for domstolene gøres til en obligatorisk foranstaltning. Prøvelse ved domstolene, hvor sagen behandles i medfør af reglerne i retsplejelovens kapitel 43 a om prøvelse af administrativt bestemt frihedsberøvelse, bliver dermed den afgørende retsgaranti både med hensyn til de materielle og formelle betingelser, men tillige for så vidt angår skønnet over, om den udviste farlighed og oplysningerne om personens sindssygdom og hidtidige adfærd er af en sådan art, at det er nødvendigt, at den pågældende anbringes i sikringsanstalten. De betænkeligheder af retssikkerhedsmæssig art, som der eventuelt efter nogles opfattelse kan være knyttet til at overlade det til en administrativ myndighed - her justitsministeriet - at træffe et så vidtgående indgreb som anbringelse i sikringsanstalten ved amtshospitalet i Nykøbing Sjælland, får væsentlig mindre vægt, når der indføres en obligatorisk efterfølgende domstolsprøvelse. Som et rent midlertidigt og foreløbigt indgreb, der alene gælder indtil rettens afgørelse er truffet, har udvalget ikke fundet grundlag for at ophæve justitsministeriets adgang til at afsige farlighedsdekreter.

...

De materielle betingelser for afsigelse af farlighedsdekret bør fortsat være sindssygdom og en kvalificeret udadrettet farlighed. ...

...

Under hensyn til indgrebets karakter og af hensyn til den retssikkerhed, som de tvangsanbragte har krav på, bør det materielle farekriterium ikke være så lidet specifikt som det udtryk, der nu anvendes. Fare for retssikkerheden kan fortsat anvendes som overskrift eller som det generelle krav, men af hensyn til domstolenes efterprøvelse er det ønskeligt nærmere at angive, hvad der kræves opfyldt eller hvilke farer, der tænkes på ved et udtryk som fare for retssikkerheden. Udvalget har ikke efter gennemgangen af praksis fundet anledning til, hverken helt eller delvis, at tage afstand fra denne, men har alene af principielle grunde fundet det rigtigst i loven at søge at præcisere, hvornår frihedsberøvelse ved anbringelse på sikringsanstalten kan finde sted.

Anbringelse på sikringsanstalten i henhold til farlighedsdekret afsagt af justitsministeriet bør forbeholdes personer, som er sindssyge, og som mere vedvarende er konkret farlige for andre menneskers liv og legeme. Det bør endvidere være en betingelse, at der er tale om farlighed, som ikke kan imødegås på betryggende måde ad anden vej. Det drejer sig navnlig om personer, som har gjort sig skyldig i manddrab, voldtægt eller legemsbeskadigelse eller i forsøg herpå, jfr. straffelovens §§ 237, 216, 245 og 246, eller som truer med at begå sådanne handlinger, således at der fremkaldes alvorlig og velbegrundet frygt for andres liv eller velfærd, jfr. straffelovens § 266.

Det kan efter omstændighederne også være nødvendigt at afsige farlighedsdekret over for sindssyge, der forvolder lignende tilsigtet fare for personer ved andre former for almenfarlige handlinger som f.eks. brandstiftelse, hvorimod den blotte fare for selv omfattende hærværk og materiel skadeforvoldelse ikke kan komme i betragtning.

Ikke enhver vold mod sagesløs kan anses for tilstrækkelig, men er der tale om flere voldshandlinger eller en enkelt, som af mere tilfældige grunde ikke har resulteret i legemsbeskadigelse, men hvor handlingen efter dens art, udførelse og de anvendte midler, f.eks. kvælergreb eller brug af våben, lige så vel kunne have medført skade på legeme, kan anbringelse på sikringsanstalten efter de nærmere omstændigheder dog være indiceret.

Ved fare for retssikkerheden forstås en ikke blot forbigående, alvorlig fare for andre personers liv, legeme eller helbred.

Når efterfølgende indbringelse for domstolene gøres obligatorisk, synes der ikke at være noget særligt hensyn, som taler for at begrænse adgangen til afsigelse af farlighedsdekreter til personer, der i forvejen er undergivet en strafferetlig foranstaltning. Det afgørende hensyn må her være den fare, som den sindssyge udgør i forhold til andre mennesker. Er den så kvalificeret, som foran anført, og kan man ikke på adækvat vis beskytte samfundet mod denne fare ved andre og mindre indgribende foranstaltninger, bør anbringelse på sikringsanstalten finde sted. Dette er påkrævet primært af hensyn til medpatienter, personale og andre borgere, men tillige af hensyn til den sindssyge selv, fordi han ved anbringelse på sikringsanstalten på en gang undgår at volde skade på andre mennesker og samtidig opnår anstændige forhold, hvor der anvendes mindst mulig mekanisk tvang mod ham.”

I betænkning nr. 1109/1987, ”Afsluttende udtalelse vedrørende udformningen af en ny lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien”, er på side 104 ff. anført blandt andet følgende bemærkninger til lovudkastets regler om anbringelse af ekstraordinært farlige personer:

”Bestemmelserne, der regulerer adgangen til at afsige de såkaldte farlighedsdekreter, svarer med sproglige ændringer til § 10 i principbetænkningens udkast til lovregler. Spørgsmålet er mere udførligt behandlet i betænkningens kapitel 8, s. 258 ff., hvortil der i det hele henvises.

...

Bestemmelserne svarer til den nugældende lovs § 10, bortset fra en sproglig præcisering, og tænkes ikke anvendt i videre omfang end efter nugældende praksis. Det har i perioden 1974-1984 drejet sig om ikke over 8 og i gennemsnit kun 3 tilfælde om året. ...

Reglen kan kun bringes i anvendelse rent undtagelsesvis og kun over for sindssyge personer, der er ekstraordinært farlige for andre. Reglen omfatter kun personer, der er aktuelt sindssyge, d.v.s. der skal foreligge psykose på det tidspunkt, hvor farlighedsdekretet afsiges. Selv om man fortsat må foretrække, at der gennemføres strafferetlig forfølgning, hvor dette efter den udviste adfærd findes påkrævet, er der utvivlsomt behov for i et begrænset antal tilfælde meget hurtigt at kunne overføre virkelig farlige sindssyge fra psykiatrisk sygehusafdeling eller fra en af kriminalforsorgens institutioner til sikringsanstalten.

Det hidtidige kriterium - fare for retssikkerheden - er ikke specifikt, men angiver kun det, der er hovedsigtet med bestemmelsen. Udvalget har efter at have gennemgået praksis ikke fundet anledning til, hverken helt eller delvis, at tage afstand fra denne, men har af principielle grunde fundet det rigtigst i loven at søge at præcisere, hvornår frihedsberøvelse i form af anbringelse på sikringsanstalten kan finde sted.

I § 41, stk. 1, foreslås kriteriet udformet således, at det alene omfatter sindssyge personer, der vedvarende udsætter andres liv eller legeme for alvorlig og overhængende fare. Det drejer sig navnlig om personer, som har gjort sig skyldig i manddrab, voldtægt eller legemsbeskadigelse eller i forsøg herpå, jfr. straffelovens §§ 237, 216, 245, 246, eller som truer med at begå sådanne handlinger, således at der fremkaldes alvorlig og velbegrundet frygt for andres liv eller velfærd, jfr. straffelovens § 266. Forvolder en sindssyg lignende fare for andres liv eller legeme ved almenfarlige handlinger som f.eks. brandstiftelse, jfr. straffelovens § 180, vil dette også kunne begrunde anbringelse i sikringsanstalten. Der skal foreligge en vedvarende mere kvalificeret og konkret farlighed rettet mod andres liv eller legeme. Det er endvidere en betingelse, at denne farlighed ikke kan imødegås eller afværges ved andre mindre indgribende foranstaltninger end anbringelse i sikringsanstalten.”

Efter de foreliggende lægelige oplysninger, herunder de udtalelser, Retslægerådet i tiden tilbage fra 2001 har afgivet vedrørende **Part 1**, lægges det til grund, at han gennem mange år har lidt af og under flere indlæggelser forud for anbringelsen på Sikringsafdelingen er blevet behandlet for sindssygdommen skizofreni. Tilstanden har ikke bedret sig væsentligt under hans anbringelse på Sikringsafdelingen. **Part 1's** tilstand har bevirket, at han gentagne gange i løbet af anbringelsen uforudsigeligt og pludseligt er blevet aggressiv og har gjort voldelige udfald mod plejepersonalet, hvilket i nogle tilfælde har resulteret i, at han har ramt Sikringsafdelingens personale med slag. Ved Retten i Aalborgs dom af 8. november 2001 blev **Part 1** i medfør af straffelovens

§ 16, stk. 1, jf. § 68, idømt en behandlingsdom for overtrædelse af straffelovens § 244 (knytnæveslag og kvælertag den 17. oktober 2000) og § 119, stk. 1 (10 til 12 knytnæveslag i ansigt og nakke den 16. august 2001).

Når dette sammenholdes med dels oplysningerne i betænkning 1068/1986 om Justitsministeriets praksis før ikrafttrædelsen af lov nr. 331 af 24. maj 1989 om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien, hvilken praksis ifølge forarbejderne til den nævnte lov ikke er tilsigtet ændret, dels den afgrænsning af farekriteriet, der findes i forarbejderne, mest udførligt i betænkning 1068/1986 på side 273-274, findes betingelserne i lov om frihedsberøvelse og anden tvang i psykiatrien § 40, stk. 1, for anbringelse af **Part 1** på Sikringsafdelingen fortsat opfyldt.

Landsretten stadfæster derfor byrettens dom.

T h i k e n d e s f o r r e t:

Byrettens dom stadfæstes.

Sagens omkostninger for landsretten ophæves.

(Sign.)